

Media and Society

An introduction

The ability to use your experience and knowledge to make sensible decisions

The Midnight University : September 2003

การศึกษาเกี่ยวกับสื่อกับสังคม

สมเกียรติ ตั้งนโม : แปลและเรียบเรียงมาจากหนังสือ Media and Society เขียนโดย Michael O'Shaughnessy, Jane Stadler. Oxford University Press, Second edition, 2002 (ข้อมูลจากบทที่ 1 Media Studies) อ้างอิงจาก : มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

1. Defining the Media (นิยามความหมายเกี่ยวกับสื่อ)

สื่อ(media) เป็นศัพท์คำหนึ่งที่ถูกใช้โดยทั่วไป แต่ความหมายที่แท้จริงของมันคืออะไร ?

คำว่า "สื่อ" เป็นคำที่คลุมถึงเรื่องทั้งหมดของระบบการสื่อสารสมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร การโฆษณา และสื่อที่ใช้ในการโต้ตอบกัน อย่างหลากหลาย อย่างเช่นพวก interactive multimedia. นอกจากนี้เรายังสามารถรวมเอาเรื่องของวิดีโอเกมส์ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เพจเจอร์ อินเทอร์เน็ต และ virtual reality แม้กระทั่งตุ๊กตาสัตว์เลี้ยงทามาโกชิ(tamagochi toy pets)เข้ามารวมไว้ด้วยได้

การนิยามเกี่ยวกับสื่อเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย เพราะสื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยพัฒนาการของรูปแบบใหม่ๆและเทคโนโลยี. แต่อย่างไรก็ตาม มันมีอัตลักษณ์อยู่จำนวนหนึ่ง และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งได้มาวางเค้าโครงให้สื่อต่างๆเป็นไป และสิ่งเหล่านี้สามารถที่จะนำพาเราไปสู่นิยาม ความหมายเกี่ยวกับ "สื่อ" ได้

อัตลักษณ์ต่างๆของสื่อ (Media Characteristics)

- **สื่อ** คือระบบการสื่อสารต่างๆของมนุษย์
- **สื่อ** ใช้กระบวนการต่างๆทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสารต่างๆ(messages)ขึ้นมา
- **โดยทั่วไป สื่อ** มีเป้าหมายที่จะบรรลุถึงผู้รับจำนวนมาก และด้วยเหตุนี้บางครั้งจึงถูกอ้างในฐานะที่เป็นปฏิบัติการทางด้านสื่อสารมวลชน โดยผ่าน "การผลิตจำนวนมาก" ที่เรียกว่า mass production; ความสำเร็จของสื่อ บ่อยครั้งถูกสร้างขึ้นบนความนิยมชมชอบ
- **ปกติแล้ว สื่อ** มีจุดมุ่งหมายที่จะยอมให้มีการสื่อสารข้ามระยะทาง(และข้ามเวลา)ระหว่างผู้คน หรือยินยอมให้มีการสื่อสาร ซึ่งผู้ส่งไม่ได้ต้องการให้เป็นปัจจุบัน ดังเช่นที่การสื่อสาร จะมีการบันทึกรายการเอาไว้ล่วงหน้า และทำการถ่ายทอดสัญญาณทีหลัง
- **สื่อได้รับการเรียกขานว่า "สื่อ"** เพราะโดยแท้จริงแล้ว พวกมันอยู่ในระหว่างกลางนั่นเอง หรือเป็นกระบวนการ ตรงกลางของสายโซ่ของการสื่อสาร อันนี้(media หมายถึง middle ในภาษาลาติน); มันคือลัทธิจักรกลนิยมที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารทั้งหลาย

- พัฒนาการของสื่อได้รับผลกระทบโดยผลประโยชน์ทางการพาณิชย์ที่ยอมรับว่า สื่อโดยศักยภาพแล้ว เป็นอุตสาหกรรมที่ให้ผลกำไรสูง

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ (Historical Developments)

มันมีช่วงเวลาและประวัติศาสตร์ที่สำคัญอยู่หลายช่วงในพัฒนาการเกี่ยวกับสื่อดังนี้ :

1. สื่อหลักที่สำคัญอันแรกในวัฒนธรรมตะวันตกก็คือ เรื่องของการพิมพ์ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งได้นำไปสู่การผลิตซ้ำและการกระจายตัวของข้อมูลและความบันเทิง โดยผ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ขนาดเล็ก (pamphlets) และหนังสือพิมพ์. พัฒนาการของการผลิตกระดาษขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ได้ช่วยให้ผลผลิตที่ออกมาของสื่อเพิ่มจำนวนมากขึ้น

2. ช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 การปฏิวัติทางด้านอุตสาหกรรมในยุโรป ได้มองเห็นรูปแบบใหม่ๆของพลังและการผลิตที่นำพาไปสู่พัฒนาการที่รวดเร็วมากขึ้น เกี่ยวกับเทคโนโลยี การพิมพ์. ในเวลาเดียวกันนั้น ได้มีการปฏิวัติในระบบการคมนาคมต่างๆ เช่น ทางรถยนต์ รางรถไฟ และการลำเลียงทางน้ำ.

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญและรูปแบบใหม่ของการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม นำไปสู่การเจริญเติบโตอย่างมากเกี่ยวกับจำนวนประชากร ในเมืองและแบบแผนใหม่ๆ เกี่ยวกับการทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ. อุปสงค์หรือความต้องการสำหรับการสื่อสารที่รวดเร็วเกี่ยวกับข้อมูลและความบันเทิง ได้เพิ่มจำนวนความสามารถ ในการอ่านออกเขียน ได้มากขึ้นเป็นเงาตามตัว

3. ในช่วงปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 และในช่วงครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้เห็นถึงการแตกตัวอย่างขนานใหญ่ของระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งได้มีผล ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเราในหลายๆทาง. การปรากฏตัวของภาพถ่าย ภาพยนตร์ การบันทึกเสียง วิทยุ และต่อมาคือโทรทัศน์; พัฒนาการเกี่ยวกับโทรศัพท์ และโทรเลข; และระบบต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วพร้อมๆกันเกี่ยวกับการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน ทั้งหมดได้รวมกันไปกับ การเปลี่ยนแปลงแผนท ี่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของมนุษย์ไปตลอด.

ผู้คนดำรงอยู่ในระบบอุตสาหกรรม ประเทศต่างๆที่พัฒนาแล้วยอมรับสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดในฐานะที่เป็นเงื่อนไข พื้นฐานสำหรับชีวิตมนุษย์. สื่อคือต้นตอที่สำคัญของความรู้ และความบันเทิง และเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่แท้จริงเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของเรา. ได้มีการประเมินว่า ในช่วงชีวิตตัวเฉลี่ย 70 ปี

เป็นไปได้ว่าชาวตะวันตกคนหนึ่งจะใช้เวลาประมาณ 7 ปีเต็มไปกับการดูโทรทัศน์. และเมื่อพวกเขาแยกแยะการใช้เวลาที่เกี่ยวพันอยู่กับการสื่อสารทางด้านคอมพิวเตอร์ (CMC) [computer-mediated communication], ตัวเฉลี่ยแล้วแต่ละคนจะใช้เวลาไปประมาณ 10% ของชีวิตไปกับการไฟท์สออยู่กับหน้าจอภาพ, เพื่อบริโภคสื่อที่มีรูปแบบ แตกต่างหลากหลาย. ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพูดคุย (chatting) และการส่งสารต่างๆด้วยโทรศัพท์มือถือ อีเมลล์, การโต้คลื่นหรือการช้อปปิ้งบนอินเทอร์เน็ต

การฟังเพลงจากแผ่นซีดีหรือวิทยุอินเทอร์เน็ต (internet radio) ในขณะที่กำลังทำงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พีซี, ดาวน์โหลดข่าวสารออนไลน์, การมีส่วนร่วมในอินเทอร์เน็ตแบงกิ้ง และตกอยู่ในโฆษณาออนไลน์ หรือกำลังดูรายการอย่าง Survivor บนจอโทรทัศน์ และลือคออนไลน์เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับพัฒนาการระหว่างเรื่องราวต่างๆ, สื่อที่เป็นภาพเหล่านี้ล้วนมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งในชีวิตสมัยใหม่. แต่อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงสื่อก็ยังไม่ได้เป็นไปอย่างเสมอภาคทั่วโลก ผู้คนจำนวนมากและหลายๆวัฒนธรรม ยังคงยังคงไม่สามารถเข้าถึงสื่อเป็นการส่วนตัวได้ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์

4. นับจากปี ค.ศ.1980 และดังที่เราเคลื่อนคล้อยเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21, เรากำลังเผชิญหน้าและประสบกับการปฏิวัติอีกครั้งในเรื่องของการสื่อสาร - นี่คือผลอันเนื่องมาจาก พัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์, ดาวเทียมและการสื่อสารผ่านสายเคเบิล, โทรศัพท์ระบบดิจิทัล, คอมพิวเตอร์, วิดีโอเกมส์, ภาพเสมือนจริง(virtual reality), และอินเทอร์เน็ตกำลังเปลี่ยนแปลงแบบแผนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเราอีกครั้ง หนึ่งใน, วิธีการของเราเกี่ยวกับการเข้าถึงความรู้, ความบันเทิง, และวิธีการมองโลกของเรา รวมถึงปฏิภพชาติโต้ตอบกับอีกคนหนึ่ง จริงๆแล้ว เรากำลังอยู่ในโลกของสื่อมันเอง

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดทางสังคมและเศรษฐกิจ (Economic and Social Determinants)

พัฒนาการต่างๆเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเพื่อผลิต ส่ง และรับสาร. แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มิได้เกิดขึ้นมาจาก มนต์วิเศษแต่อย่างใด. บรรดานักวิเคราะห์สื่อทั้งหลายได้ตั้งคำถามทำนองว่า: อะไรเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการพัฒนาต่างๆ? อะไรเป็นสาเหตุ ให้สื่อเป็นไปในหนทางอย่างที่พวกมันเป็นอยู่เช่นในปัจจุบัน? และอะไรคือตัวที่กำหนดพวกมัน?

คำตอบหลักก็คือ สื่อต่างๆได้พัฒนาขึ้นมาในกรอบโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวกำหนด

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสื่อส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ด้วยเหตุนี้พัฒนาการของพวกมันจึงได้รับอิทธิพลด้วยแรงกระตุ้นต่างๆเกี่ยวกับผลกำไร: พวกมันได้รับการพัฒนาขึ้นในลักษณะที่เป็นส่วนตัว เป็นเรื่องของผลประโยชน์เกี่ยวกับการทำเงิน. ประวัติศาสตร์ของสื่อได้แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โนม์เสียงที่จะได้รับการทำให้สัมฤทธิ์ผลเมื่อพวกมันถูกมองเป็นเรื่องของการให้ผลกำไรได้

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตคือว่า รัฐบาลต่างๆได้ให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับพลังที่เป็นศักยภาพของสื่อ และพยายามที่จะรักษาการควบคุมบางอย่างเอาไว้โดยผ่านกฎหมายการเซ็นเซอร์ การให้ใบอนุญาต และดังที่เรียกกันว่า public ownership of the media (สื่อที่เป็นเจ้าของโดยสาธารณะชน)

ในความสัมพันธ์กับเรื่องของโทรทัศน์ ผลลัพธ์ของความพยายามอันนี้จะรักษาการควบคุมเหนือพลังอำนาจของสื่อเอาไว้ บ่อยครั้ง เป็นระบบที่มีการแบ่งแยกออกเป็น สองส่วน ในการ เป็นเจ้าของสื่อ คือ การเป็นเจ้าของโดย"สาธารณะชน"และโดย"เอกชน"(public and private ownership):

อย่างเช่น ในออสเตรเลีย สถานีโทรทัศน์ ABC เป็นระบบการกระจายสื่อที่เป็นเจ้าของโดยสาธารณะ ขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 7, 9, และ 10 (รวมทั้งสัญญาณดาวเทียม และเคเบิล)ทั้งหมดเป็นเจ้าของโดยเอกชน: ในสหราชอาณาจักร(อังกฤษ) สถานีโทรทัศน์ BBC เป็นของสาธารณะ ขณะที่ ITV, ช่อง 4 และ 5 สัญญาณดาวเทียม และเคเบิลทีวี เป็นของเอกชน. และถ้าหันมาดูที่สหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่ของสถานีโทรทัศน์ในสหรัฐฯ เป็นเจ้าของโดยเอกชน หรือเป็นอิสระ

โดยทั่วไป สื่อของเอกชนจัดหาทุนให้กับตัวเองโดยการโฆษณา และด้วยเหตุนี้มันจึงเชื่อมโยงกับการผลิตและการบริโภคทางด้านเศรษฐกิจ และมันมีขนาดที่ใหญ่กว่าระบบสาธารณะ มาก แต่พวกมันยังคงผูกพันอยู่กับกฎหมายส่งเสริมและป้องกันต่างๆเกี่ยวกับเรื่อง ของความเหมาะสม และการยอมรับ ที่จะถูกตรวจสอบควบคุม โดยผ่านกฎหมายที่บัญญัติขึ้น โดยรัฐบาล

พัฒนาการทางด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้ช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาทางด้านสื่อ(หนึ่งในรายละเอียดคือการทำให้โทรทัศน์เป็นระบบดิจิทัล) ตัวของพวกมันเองได้ถูก กำหนดโดยปัจจัยอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น ความต้องการเทคโนโลยีเกี่ยวกับการสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 รวมทั้งช่วงสงครามเย็นซึ่งได้มาช่วย สนับสนุนต่อนวัตกรรมใหม่ๆในด้านสื่อเป็นอย่างมาก

พัฒนาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางด้านกล้องถ่ายภาพวิดีโอในช่วงต้นๆเป็นตัวอย่าง เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันกับการใช้ประโยชน์ ของมันสำหรับการควบคุม ตรวจตราทางด้านอาหาร ของอเมริกัน. อินเทอร์เน็ต, เคเบิลทีวี, และเทคโนโลยีดาวเทียม แรกเริ่มเดิมทีนั้นก็ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อกองทัพ เป็นสำคัญ

เพราะเหตุแห่งเรื่องผลประโยชน์อันไม่เปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ได้มีอิทธิพลต่อเนื้อหาและการตีความเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ คำถามต่างๆเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างสื่อ ผลกำไร และความเป็นเจ้าของ จึงเป็นสิ่งสำคัญและได้สร้างพื้นฐานสำหรับการศึกษาด้าน เศรษฐศาสตร์การเมืองเกี่ยวกับสื่อ (the political economy of the media) ขึ้นมา

สรุป (conclusion)

ขณะที่ความสลับซับซ้อนเกี่ยวกับสื่อได้สร้างนิยามความหมายต่างๆที่ค่อนข้างยุ่งยากขึ้นมา นิยามความหมายสั้นๆต่อไปนี้จะเป็ประโยชน์อย่าง ยิ่ง สำหรับการเป็นจุดเริ่มต้นอันหนึ่ง ในการทำความเข้าใจเรื่องของสื่อ :

สื่อ ได้รับการพัฒนาขึ้นมาทางด้านเทคโนโลยี และรูปแบบเกี่ยวกับการสื่อสารของมนุษย์ที่ทำได้ทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับการครอบครองเป็น เจ้าของโดยสาธารณชน และโดยเอกชน สื่อสามารถถ่ายทอดข้อมูลและความบันเทิงข้ามกาลเวลาและสถานที่ไปยังผู้คน กลุ่มใหญ่ได้

การถ่ายทอดข้อมูลอันนี้ไม่ได้เป็นไปในลักษณะทางเดียว บรรดาผู้รับเกี่ยวกับสารที่สื่อออกมาได้ถูกนำไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารด้วย ใน ส่วนที่เป็นส่วนหนึ่งของวงจร ย้อนกลับที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสื่อ. ขณะที่มันเป็นจริงด้วยว่า รูปแบบของสื่อเป็นจำนวนมาก อย่างเช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ มีการไหลเวียนที่ไม่สมดุลกัน ของการสื่อสาร จากด้านหนึ่งคือผู้ส่งสารไปสู่อีกด้านหนึ่งของผู้รับสารที่มีเป็น จำนวนมาก

การเกิดขึ้นมาของรูปแบบสื่อในลักษณะโต้ตอบกันได้หรือ interactive media forms ได้เปลี่ยนแปลงพลวัตอันนี้ แม้กระทั่งโทรทัศน์ วิทยุ และ หนังสือพิมพ์ ผู้รับสารได้ช่วย สนับสนุน บางสิ่งบางอย่างต่อการแลกเปลี่ยนทางการสื่อสารดังกล่าว (เริ่มต้นโดยผ่านกระบวนการเกี่ยวกับ ความหมายที่สร้างขึ้นมา และยังผ่านเรตติ้งหรือจำนวนผู้ดู , การวิจัย, การ talk-back (หมายถึงการสื่อสารสองทาง) , จุดหมายถึงบรรณาธิการ, และกลไกการย้อนกลับอื่นๆ)

จากแบบจำลองอันหนึ่งถึงแบบจำลองจำนวนมากเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน มันได้รับการเปลี่ยนรูปไปด้วย โดยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ดังที่เราจะได้สัมผัสต่อไป ...